

практика [Zasób elektroniczny]: materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Łomża – Żytomierz, 15.11.2023 r.). Łomża : MANS w Łomży, 2023. С. 256-264. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16203>.

2. Курепін В. М., Іваненко В. С. Екологія та війна, погляд через минуле у майбутнє, глобальні виклики, загрози // Ekologia i racjonalne zarządzanie przyrodą: edukacja, nauka i praktyka [Zasób elektroniczny]: materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Łomża – Żytomierz, 15.11.2023 r.). Łomża : MANS w Łomży, 2023. С. 265-275. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16200>.

3. Іваненко В.С. Побудова стійкого майбутнього: проектування екологічно чистих будівель та енергоефективного будівництва. Green Construction (Зелене будівництво) : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 13-14 травня 2025 р.). Київ : Київський національний університет будівництва і архітектури, 2025. С. 127-130. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21514>.

Annotation. Sustainable development is a model of social existence, according to which the improvement of the quality of life of the population occurs while maintaining ecological balance. Within the framework of this concept, the provision of existing needs of society is carried out in such a way as not to limit the ability of future generations to satisfy their own needs.

Keywords: sustainable development, self-organization, irreversible degradation, concept.

*Науковий керівник - КУРЕПІН Вячеслав,
канд.екон.наук, доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ДУХОВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ МОЛОДІ У XXI СТОЛІТТІ

СТЕЛЬМАХ Софія, здобувачка вищої освіти

Спеціальність D3 Менеджмент

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: у роботі розглянуто проблему духовно-інтелектуального виховання молоді в умовах XXI століття, зокрема ціннісно-мотиваційний компонент цього процесу. Проаналізовано вплив інформаційного суспільства, цифровізації та соціальних мереж на формування світогляду молодшої людини. Визначено роль філософського осмислення у вихованні морально зрілої, критично мислячої та духовно відповідальної особистості. Підкреслено необхідність інтеграції філософії, етики й духовних практик у сучасну освіту як чинника формування внутрішньої культури, доброчесності та цілісного світогляду.

Ключові слова: духовно-інтелектуальне виховання, цінності, молодь, екзистенціалізм, моральність, філософія освіти, інформаційне суспільство.

У ХХІ столітті людство переживає глибоку трансформацію цінностей, ідеалів та внутрішніх орієнтирів. Розвиток цифрових технологій, актуальність соціальних мереж, політичні зміни – все це двигун сучасності [3].

Актуальність теми полягає у часто несвідомому та неконтрольованому споживанні молоддю нефільтрованої або фейкової інформації у соціальних мережах. Безумовна довіра ЗМІ може викликати психологічний дисонанс сприйняття світу. Найбільшого впливу потерпає сучасна молодь, яка все більше стикається з феноменом втрати цінностей і «сенсу життя», що призводить до аморального образу життя, нерозуміння свого призначення та саморуйнування в ранньому віці. У таких умовах надзвичайно важливим стає духовно-інтелектуальне виховання, спрямоване не лише на засвоєння знань, а й на виховання особистості, розвиток світогляду, усвідомлений вибір життєвого шляху [1].

Духовно-інтелектуальне виховання – це процес формування особистості під впливом засобів масової інформації, громадянського суспільства, освіти. Головна мета духовно-інтелектуального виховання особистості – сприяти розвитку суспільства [2]. Ціннісно-мотиваційний компонент духовно-інтелектуального виховання відіграє ключову роль у формуванні розвиненого та успішного майбутнього суспільства в країні. Для молоді ХХІ століття особливо важливим є переосмислення традиційних морально-духовних орієнтирів – істини, добра, краси, любові, свободи, гідності, честі, ввічливості, цілей – у контексті сучасних викликів [4]. Пріоритетом сучасності є навчитися аналізувати, оцінювати та «фільтрувати» потік інформації. Мотиваційні заходи молоді допоможуть уникнути депресії раннього віку, втрат особистості, відсутності життєвих цінностей. Емоційне виховання необхідне для набуття власного сенсу життя. Людина – це істота, що творить себе. Жан-Поль Сартр писав, що існування передує сутності. Це означає, що людина не народжується готовою – вона творить себе через вибір, рішення і вчинки. У контексті духовно-інтелектуального виховання це означає, що молодь має навчитися усвідомлено формувати власні цінності, а не просто переймати нав'язані суспільством моделі [1].

Одним із головних викликів є перенасичення інформаційного простору, яке призводить до фрагментарності мислення. Молодь часто сприймає інформацію поверхово, без критичного осмислення, або навпаки – гіперболізовано, з юнацьким максималізмом. Це призводить до зниження здатності до глибокого філософського та етичного самоаналізу, а отже й послаблення духовної зрілості особистості [2]. Також однією проблемою є втрата автентичних духовних орієнтирів у цифровій культурі. Соціальні мережі створюють ілюзію самовираження, проте насправді руйнують особистісні цінності. Нав'язування «ідеальної картини», введення в оману глядачів – частий випадок інформаційного навантаження від соціальних мереж [3].

Особливого значення ці виклики набувають в українських реаліях, де суспільство одночасно проходить шлях демократичних трансформацій, війни та боротьби за духовну незалежність. Війна, що першочергово руйнує психічне здоров'я, є фундаментом для формування нестабільної психіки молоді, тоді як маніпуляції у медіа та поширення фейкових новин є рушійною силою для нездорового та неетичного способу життя, або навіть психічних розладів [5].

Масштабність проблеми вимагає її вирішення.

- Інтеграція філософського мислення в освіту. Освіта часто зводиться до технічних навичок без поглиблення у розуміння. Вирішенням може стати впровадження філософських дисциплін, дискусій, дебатів, рефлексивних практик у навчальний процес. Навчання критичному, діалогічному мисленню в дусі Сократа, Канта, Габермаса може допомогти розвинути здатність ставити питання про сенс, мету, істину [4].

- Впровадження духовності та цінностей. Втрата духовних орієнтирів, домінування матеріалізму й інформаційного шуму роблять актуальним питання виховання у навчальних закладах моральних цінностей, таких як: кохання, повага, етичність, розрізнення добра і зла. Мартін Гайдеггер говорив про “справжнє буття” (Eigentlichkeit). Людина повинна не просто існувати, а жити у згоді зі своїм внутрішнім “я” [1].

Плідною ідеєю може бути впровадження активності у позанавчальний час, яке було б спрямоване на духовно-моральне виховання молоді. Показовим прикладом є проєкт «TYMM: Teaching Youth Morality & Mindset» – міжнародна ініціатива, що працює в рамках платформи eTwinning (Європейська комісія, співпраця шкіл), яка об'єднує команди учнів-підлітків (14-17 років) з Туреччини, Греції, Хорватії, Чехії. Основна ідея проєкту: поетапний цикл трьох тематик – «Virtue (Добродійність)», «Value (Цінність)», «Action (Дія)». Учасники працюють над цифровими, колаборативними і практично-діяльнісними завданнями: пізнають моральні цінності, громадянські обов'язки, глобальні питання, пов'язані з Цілями сталого розвитку ООН. Проєкт поєднує розвиток цифрової грамотності, міжнародної співпраці, іноземної мови і водночас – формування морального/громадянського компоненту. Таким чином, цей кейс охоплює чітко «ціннісні» та «мотиваційні» компоненти розвитку особистості: доброта, громадянська свідомість, глобальна відповідальність [3].

Для України ці питання мають ще глибший зміст. У час воєнних випробувань, моральних і психологічних втрат особливо важливо підтримувати духовну стійкість молоді, виховувати покоління, здатне мислити критично, любити свій народ і водночас зберігати людяність, доброту та віру. Саме духовно-інтелектуальне виховання стає чинником внутрішньої свободи, джерелом моральної сили й дороговказом для майбутнього [5]. Духовно-інтелектуальне виховання молоді у XXI столітті – це не лише педагогічна стратегія, а й філософська концепція гармонійного розвитку людини, яка поєднує розум і серце, знання і совість, особисту свободу й соціальну відповідальність. Формування духовно зрілої, ціннісно мотивованої молоді є запорукою сталого розвитку, моральної стабільності та духовного відродження українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Золотухіна С. Т., Яненко Л. П. «Духовно-інтелектуальне навчання та виховання молоді». Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті : зб. наук. пр. / за заг. ред. Л. С. Рибалко, Л. А. Штефан. Харків : Вид-во ВННОТ, 2021. С. 101-112.

2. Лаппо В. В. «Теоретико-методичні засади формування духовних цінностей студентської молоді в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу». Дис... . Київ, 2018. 229 с.

3. Волкова Я. «Духовно-інтелектуальне навчання та виховання в Україні та в світі». Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті. Київ : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2019.

4. Дубасенюк О. А. «SPIRITUAL AND INTELLECTUAL DEVELOPMENT OF YOUTH IN UKRAINE: методологічні засади». Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті. Вип. 7. 2025.

5. Кікінежді О. М. Психологічний підхід до проблеми духовно-інтелектуального навчання молоді в умовах війни в Україні. Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті. ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023.

Abstract: the work considers the problem of spiritual and intellectual education of youth in the conditions of the 21st century, in particular the value-motivational component of this process. The influence of the information society, digitization and social networks on the formation of the worldview of a young person is analyzed. The role of philosophical reflection in the upbringing of a morally mature, critically thinking and spiritually responsible personality is determined. The need to integrate philosophy, ethics and spiritual practices into modern education as a factor in the formation of internal culture, integrity and a holistic worldview is emphasized.

Keywords: spiritual and intellectual education, values, youth, motivation, existentialism, morality, philosophy of education, information society.

*Науковий керівник – СУРІНА Ганна,
к.філос.н., ст. викладач
кафедри українознавства і суспільних наук
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв*

РОЛЬ ТА ЦІННІСТЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ОСВІТНІЙ ВИКЛИК В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

СТЕЛЬМАХ Софія, здобувачка вищої освіти

Спеціальність D3 Менеджмент

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: у тезах розкрито цінність і значення громадянського суспільства в умовах сучасних освітніх викликів, посилених російсько-українською війною. Підкреслюється важливість формування активної громадянської позиції, критичного мислення, відповідальності та медіаграмотності в здобувачів освіти. В тезах наголошено на потребі розвитку емпатії, толерантності, поваги до прав людини та готовності до суспільної взаємодії. Громадянське суспільство сприяє вихованню стійкого громадянського суспільства, здатного протистояти інформаційним і соціальним тискам та брати участь у відбудові демократичної України.

Ключові слова: громадянське суспільство, критичне мислення, толерантність, медіаграмотність, демократія.